

18.06.2025 Lublin

Dr hab. med. Tomasz Saran
Klinika Rehabilitacji
z Oddziałem Rehabilitacji Neurologicznej
Instytutu Medycyny Wsi im. W. Chodźki

RECENZJA

ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR PIEL. MARKA RAFAŁA PRZYBYŁY

ZATYTUŁOWANEJ

Zachowania zdrowotne mieszkańców terenów wiejskich przebywających w Centrum
Rehabilitacji Rolników Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Jedlcu

Styl życia jest uznawany za jeden z głównych determinantów zdrowia. Człowiek dokonując codziennych wyborów, może wpływać nie tylko na samopoczucie, ale także na długość życia. Kluczową rolę w budowaniu pozytywnych nawyków pełnią zachowania zdrowotne, będąc przedmiotem rozważań wielu dyscyplin naukowych. Najczęściej określa się je jako zachowania, które mają związek ze zdrowiem oraz samopoczuciem. Zgodnie zaś z definicją zaproponowaną przez A. Frączka (2003), zachowania zdrowotne to czynności podejmowane oraz spełniane przez ludzi, które: „bezpośrednio i doraźnie albo pośrednio i w dalszej perspektywie, sprzyjają lub szkodzą utrzymaniu normatywnych standardów zdrowia fizycznego i/lub psychicznego”. D. Harris i S. Guten (1979 w: Głowacka – Rębała, 2013), natomiast definiują zachowania zdrowotne jako „(...) każde zachowanie podejmowane przez osobę, niezależnie od jej postrzeganego lub rzeczywistego stanu zdrowia, w celu ochrony, promowania lub utrzymania zdrowia, niezależnie od tego, czy takie zachowanie jest obiektywnie skuteczne”. Termin ten określano także jako „(...) wybrane przez jednostkę działania lub typy zachowania, które zgodnie z pewnym systemem wiedzy pozostają w ścisłym związku ze zdrowiem, pojmowanym w znaczeniu ustalonym w tym systemie wiedzy (K. Puchalski, 1990)

Wiedza na temat zdrowych nawyków żywieniowych, unikania nałogów oraz systematycznej aktywności fizycznej stanowi istotny czynnik prewencji chorób cywilizacyjnych. Zarówno styl życia, jaki i zachowania zdrowotne człowieka ulegają zmianom na różnych etapach egzystencji. Nie jest to proces liniowy i przy interpretacji należy wziąć pod uwagę właśnie ramy biopsychospołeczne. **Autor trafnie identyfikuje główne przyczyny obciążeń zdrowotnych w populacji ogólnej, w tym mieszkańców terenów wiejskich. We WPROWADZENIU charakteryzuje je oraz słusznie podejmuje tematykę propagowania zachowań prozdrowotnych oraz ich pozytywnego wpływu na funkcjonowanie człowieka, w tym psychiczne i poznawcze. Świadczy to o Jego dobrym przygotowaniu merytorycznym oraz** Do rozważenia pozostaje podjęcie próby zdefiniowania terminu zachowań zdrowotnych w oparciu o aktualną literaturę.

Autor kompetentnie opisuje tematykę nawyków żywieniowych, palenia tytoniu, spożywania alkoholu oraz aktywności fizycznej. Założenia badawcze, które postawił sobie Autor należy uznać za trafne.

W rozdziale CEL BADAŃ I HIPOTEZY Autor wskazuje na 3 cele pracy, które należy uznać za trafne. Podkreśla także zasadność programów profilaktycznych edukacji zdrowotnej skierowanej do poszczególnych grup społecznych, równocześnie wpływając na ich skuteczność.

Z rozdziału METODOLOGIA BADAŃ dowiadujemy się, iż wszyscy pacjenci wyrazili dobrowolną zgodę na wzięcie udziału w badaniu. Uzupełnienia wymaga informacja dotycząca postępowania zgodnie z wytycznymi dotyczącymi etycznego prowadzenia badań na ludziach, lub pozytywnej opinii Komisji Bioetycznej. Badaniem zostało objętych 612 osób przebywających w Ośrodku Rehabilitacyjnym Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Jedlcu na przestrzeni od sierpnia 2021 do września 2022. Kuracjusze wypełniali autorski kwestionariusz dotyczący zachowań zdrowotnych, składających się z pytań jedno i wielokrotnego wyboru. Do analizy statystycznej zdecydowano się na test U-Manna – Whitneya, zaś wyniki przedstawiono procentowo w komunikatywnych tabelach. Rozdział prezentuje charakterystykę oraz dane socjodemograficzne grupy. Słusznie uznano za ograniczenie zróżnicowanie grupy pod względem wieku, wykształcenia oraz wskaźnika BMI. Osłabia to bowiem siłę wnioskowania na podstawie zebranych wyników, co też Autor podkreśla w rozdziale DYSKUSJA.

DYSKUSJA ma właściwy układ i zawiera krytyczne podjęcie do uzyskanych danych na tle aktualnego piśmiennictwa. Autor odnosi się trafnie do dostrzeżonych rozbieżności wyników własnych w odniesieniu do danych z innych badań.

Próba analizy wybranych nawyków i zachowań zdrowotnych kuracjuszy Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS w Jedlcu pozwala na potwierdzenie wpływu wybranych czynników socjodemograficznych na rozpowszechnienie palenia tytoniu i spożycia alkoholu. Częściowo zaś potwierdza hipotezę dotyczącą wpływu czynników socjodemograficznych na poziom aktywności fizycznej. Krytyczna ocena hipotezy dotyczącej wpływu wybranych czynników socjodemograficznych na nawyki i zachowania zdrowotne ukazuje złożoność podejmowanych przez Autora zagadnień. Na uwagę zwraca fakt dotyczący rzetelnej analizy odrzuconej hipotezy. Trafnie zostały zidentyfikowane ograniczenia badań takie jak dotyczące społecznej aprobaty w samopisie - część respondentów wstrzymywała się z odpowiedzią w pytaniach dotyczących nieaprobowanych społecznie tematów tj. nikotynizm czy alkoholizm, co wpływa na możliwość generalizacji pozyskanych danych oraz możliwe różnice pomiędzy deklaracjami, a stanem faktycznym.

Cenne, iż Autor wskazuje perspektywę szerszego wykorzystania uzyskanych danych w badaniu podłużnym dotyczącym analizowania zachowań zdrowotnych kohorty rolników. W cyklu publikacji własnych podkreśla wagę promocji zdrowi oraz programów profilaktycznych skierowanych nie tylko do rolników, ale i całej populacji.

WNIOSKI są uzasadnione uzyskanymi wynikami. Współzależność i spójność pomiędzy treścią dyskusji, a wnioskami jest obecna.

Praca mgr piel. Marka Rafała Przybyły spełnia warunki stawiane pracom doktorskim określone w art.13 Ustawy z dnia 14 marca 2003. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr.65, poz.595 z późn. zm). wnoszę zatem do Wysockiej Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego o dopuszczenie kandydata do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

18 06 2025
M. Sowa